

KINNITAN:

.....
Jaak Pihlak, direktor
08.02.2007 a

VILJANDI MUUSEUMI KOGUDE POLIITIKA

Kogude poliitika tähendus

Viljandi Muuseum on Viljandi maakonna muuseum, kes kogub, uurib ja säilitab ajaloolise Viljandimaa inimese ja tema elukeskkonnaga seotud kultuuriväärtusega objekte ning korraldab nende üldsusele vahendamist teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel.

Muuseumi väärtuseks on süstematiseeritud, dokumenteeritud ja säilitatud kogud.

Kogumis- ja säilitustöö aluseks on selgelt sõnastatud printsiibid, mis lähtuvad käesolevast kogude poliitikast ning muuseumi arengukavas (kinnitatud 02.01.2006) esitatud prioriteetidest.

Muuseumikogu täiendatakse eesmärgipäraselt selle terviklikkuse põhimõttest lähtudes.

Muuseum lähtub kogumistöös käesolevast kogude poliitikast, Viljandi Muuseumi põhimäärusest ja ICOM-i muuseumide eetikakoodeksist (vastu võetud Barcelona 06.07.2001)

Viljandi Muuseumi kogu kujunemine

Viljandi Muuseumi kogule pandi alus 1878. aastal, kui Väljakaevamiste Komitee poolt ordulinnuse varemetes korraldatud arheoloogiliste kaevamiste leiukogust moodustati Ditmari muuseum. Ditmari muuseumi hoidjaks sai 1881. a asutatud Viljandi Kirjanduslik Selts, mis tegeles esemete kogumise, eksponeerimise ja konserveerimisega 1915. aastani. I maailmasõja ajal suletud selts jätkas oma tööd 1920. aastal – lõviosa kogust oli selleks ajaks säilinud.

1929. a loodi Viljandis Kodu-uurimise Selts, mis käivitas 1933. a laiahaardelise kogumistöö eriti rõhuga etnograafia, tegeldi ka teiste valdkondadega. 1936. aastal avati Viljandis Kodu-uurimise Seltsi Muuseumi ekspositsioon. Kirjanduslik Selts deponeeris Kodu-uurimise Seltsile ka osa Ditmari Muuseumi kogust – peamiselt arheoloogilisi leide. 1939. aastast kuni 1950. aastate alguseni sai Viljandi Muuseum (Viljandi Koduloomuuseum) mitmesuguseid teid pidi ka ülejäänud Kirjandusliku Seltsi kogude valdajaks. Nõukogude perioodil jätkus kogumine kõigi toleaeagsete reeglite kohaselt. 1990. aastast tegutseb Viljandi Muuseum maakonnamuuseumina, kelle kogumispiirkonnaks on ajalooline Viljandimaa kuhu kuuluvad Põltsamaa, Suure-Jaani, Kolga-Jaani, Viljandi, Kõpu, Paistu, Tarvastu, Halliste, Karksi ja Helme kihelkonnad ning Viljandi linn.

Viljandi Muuseumi kogu koosseis

Viljandi Muuseumi kogu jaguneb põhikoguks ja abikoguks.

Põhikogu moodustavad muuseumi tegutsemisvaldkonnale vastavad algupärased materiaalse ja vaimse kultuuri mälestised, millel on teaduslik, ajalooline või kunstiline väärtus.

Abikogu moodustavad materjalid, mis on teadustöö, eksponeerimise või teabetöö vajaduseks. Nendeks on originaalmaterjalide dublikaadid, lähteandmeteta või väga halva säilivusega materjalid, mida pärast restaureerimist ja teaduslikku kirjeldamist on võimalik võtta põhikogusse ning abistava iseloomuga või lühiajalise säilivusega materjalid.

Muuseumikogusse kuulub seisuga 20.12.2006 kokku 134 423 museaali.

Muuseumikogu jaotub järgmisteks alakogudeks (hulk)

Ajalugu sh Faleristikakogu 3389

Arheoloogiakogu 57685
Arhiivikogu 16842
Etnograafia 4006
Fotokogu 16673
Kunstikogu 2473
Looduskogu 3594
Numismaatikakogu 10233
Raamatukogu 19528

Enamik museaale asub Viljandi Muuseumi fondihoidlates, Viljandi Muuseumi ekspositsioonis, Kondase Keskuse ekspositsioonis, Mart Saare majamuuseumi ekspositsioonis ja Vana veetorni ekspositsioonis. Suurt osa arheoloogilistest leidudest säilitatakse Tartu Ülikooli arheoloogiakabineti hoidlas (Lossi t 3).

Muuseumikogu täiendamise üldpõhimõtted

Kogude täiendamisel eelistatakse esemeid, mis on hästi legendeeritud, täiendavad olulist osa muuseumikogus või sobivad hästi abikogusse ehk õppekogusse.

Muuseumikogu täiendamine toimub nii planeeritult kui ka planeerimata.

Esemete ostud rahastab riik igal aastal eraldatava osturahaga. Vajadusel võib muuseum kaasata ka lisavahendeid nii omavahendite arvelt kui ka muuseumivälistest fondidest.

Muuseum ei kogu:

Väga halvas seisukorras ja lühikese säilivusega esemeid;

Ebaselge päritoluga esemeid;

Kultuuriväärtuseta esemeid;

Suuri esemeid (sõidukid, tööstusseadmed jne)

Alakogude täiendamise põhimõtted

Ajalookogusse kogutakse ajaloolisel Viljandimaal valmistatud või kasutusel olnud kultuuriväärtuslikke esemeid, mis ei kuulu ühegi teise alakogu kogumisvaldkonda. Uute alakogude tekkimisel võidakse museaale ajalookogust sinna üle viia.

Arheoloogiakogusse võetakse vastu ajaloolisel Viljandimaal toimunud arheoloogiliste väljakaevamiste leiukogusid, mis dokumenteeritud ja konserveeritud. Vastu võetakse ka selge päritoluga üksikleide.

Arhiivikogusse kogutakse ajaloolise Viljandimaaga ja siit pärit tuntud inimeste elu ja tegevusega seotud originaaldokumente ja kodu-uurimuslikke materjale.

Etnograafiakogusse kogutakse eestlaste igapäevaeluga seotud esemeid endisaegsest 11 Viljandimaa kihelkonnast, hilisemast Viljandi rajoonist ning maakonnast.

Faleristikakogusse kogutakse tervikkollektsioone, ajaloolise Viljandimaaga seotud materjali ning liigilistest kollektsioonidest puudu olevaid museaale.

Fotokogusse kogutakse ajaloolise Viljandimaaga seotud materjale, mis kajastavad olulisi sündmusi, isikuid ja paiku.

Kunstikogusse kogutakse kunstnike töid, kes elab või on elanud, tegutseb või on tegutsenud ajaloolisel Viljandimaal.

Numismaatikakogusse kogutakse Eesti territooriumil käibivaid või käibel olnud münte ja numismaatilisi tervikkollektsioone (sh aardeleide).

Raamatukogu põhikogusse kogutakse ajaloolise Viljandimaaga seotud trükiseid – Viljandi linnas ja maakonnas välja antud ajalehti ja ajakirju, kohalike kirjameeste loomingut, kohalike avaliku elu tegelaste kohta väljaantud trükiseid, kohalike asutuste ja organisatsioonide trükised (juubelikogumikud, almanahhid jne) ning koduloolisi trükiseid ja teatmeteoseid.

Muuseumi võimalused esemete omandamisel

Annetamine. Annetamiseks loetakse juriidilist protsessi, mille käigus kultuuriväärtusliku eseme omandiõigus siirdub muuseumile.

Muuseum võtab eseme vastu, saades kõik Muuseumiseaduses (13.10.1996) ettenähtud õigused.

Muuseum võib kasutada museaali temale soovitud viisil, muuseumitöö põhimõtteid arvestades.

Muuseum täidab vastuvõtuakti, kus annetaja kinnitab oma allkirjaga, et ta on eseme loovutanud täielikult ja tagastamise kohustuseta ning on nõus muuseumi esitatud tingimustega.

Muuseum ei ole kohustatud annetusi vastu võtma.

Ostmine

Ostmiseks loetakse juriidilist protsessi, mille käigus kultuuriväärtusliku eseme omandiõigus siirdub muuseumile pärast ostu hüvitamist.

Vastuvõtutingimused on samad mis annetamise korral. Lisaks müüja kinnitab ja vastutab selle eest, et tal on õigus eset müüa.

Testament

Muuseum peab nõustuma testamendi tingimustega. Juhul kui tingimustega pole võimalik nõustuda, ei võta muuseum testamendiga määratud asju vastu.

Hoiule andmine

Hoiule andmise lepingu järgi antakse ese muuseumi valdusse, kuid omandiõigus jääb üleandjale.

Muuseum võtab esemeid hoiule vaid erandjuhtudel:

kui kultuuriväärtuslikud originaalesemad on hävimisohus;

kui muuseum on kultuuriväärtuslikest originaalesemetest huvitatud eksponeerimise või uurimise eesmärgil;

kui hoiuleandja on nõus hüvitama esemete säilitamisega seotud kulud.

Museaali muuseumikogust väljaarvamine

Museaal arvatakse muuseumikogust välja, kui museaal on kahjustatud ja seda ei ole võimalik taastada, on hävinud või kaotsi läinud.

Museaali maha kandmise otsustab komisjon koosseisus asedirektor, peavarahoidja, konservaator (vajadusel kaasatakse spetsialistide abi).

Eseme seisukord

Muuseum võtab vastu võimalikult täiuslikke, ilma oluliste puudusteta esemeid.

Unikumid ja rariteedid võivad olla muuseumile väärtuslikud ka kahjustatuna.

Konserveerimisvõimalused

Konserveerimistödeks on laboriruum (16 m²), kus on valamu, tõmbekapp koos suurema valamuga, töölaud ja riulid ning külmutuskirst.

Tööl on osalise kohaga konservaator, kes tegeleb muuseumikogu nõuetekohase säilitamise ja museaalide puhastamise ning võimalustekohase konserveerimisega.

Säilitamistingimused

Fondihoidlate kogupindala on 390 m² ja maht 900 m³.

Fondid jaotuvad korruste kaupa: [*konfidentsiaalne info*]. Enamus hoidlate pinnast on museaalidega täidetud (ca 80%), mis seab piirangud eelkõige suuremate esemete kogumisele. Hoidlad on varustatud esmase fondimööbliga (riulid, kapid jm).

Säilitamistingimused (soojus, niiskus, valgus) on suhteliselt head ja vastavad enamasti normidele, v.a kõrge õhuniiskusega kelder.

Kõigis hoidlates on tuletõrje- ja valvesignalisatsioon.

Elekterküte tagab ühtlase, ruumiti seatava temperatuuri. Hoidlate kliimat jälgib konservaator.

Suvel tõstetakse veidi temperatuuri niiskuse vähendamiseks, talvel alandatakse seda vastupidisel eesmärgil.

Esemete seisundit jälgivad jooksvalt alakogude kuraatorid.

Museaalide säilitamist ja liikumist puudutavad tavad

Museaalide säilimist ja liikumist reguleerib Viljandi Muuseumi muuseumikogu korralduse eeskiri (kinnitatud 03.01.2002; muudetud 04.03.2003).

Katastroofiolukorda käsitleb muuseumi ohuplaan.

Säilitamise arengut puudutavad eesmärgid

Pöörata tähelepanu kvaliteetsele ümbristamisele.

Luaa uut säilituspinda liugriiulite näol ja/või teisaldada osa kogudest perspektiivsesse Lõuna-Eesti ühishoidlasse.

Näitusetegevus

Museaalide eksponeerimisel muuseumis annab alakogu kuraator museaalid näitusekorraldajale välja vastava dokumentatsiooni alusel, millega vastutus museaalide eest läheb üle näitusekorraldajale.

Museaalide eksponeerimiseks üleandmine teistele muuseumidele toimub vastavalt kogude korraldusel eeskirjade alusel.

Museaalide väljaandmine juriidilistele ja füüsilistele isikutele on piiratud.

Museaali väljaandmisel juriidilistele ja füüsilistele isikutele peab olema garanteeritud väljaantava museaali pidev, alaline julgeolek, nõuetekohane säilituskeskkond ja tagastamine ettenähtud tähtjaks.

Museaali eksponeeritakse informatsiooniga, kus on ära näidatud museaali omanik - Viljandi Muuseum.

Koostöö teiste muuseumidega

Muuseum teeb järjepidevat koostööd teiste muuseumidega, leppides kokku selgelt määratletud eesmärkides ja kaasvastutuses.

Muuseum teeb koostööd teiste muuseumidega:

Vastava piirkonna muuseumide kogumispoliitikast lähtuvalt esemete kohta informatsiooni vahetamisel.

Näituste korraldamisel ja Viljandi Muuseumi kogusse kuuluvate museaalide ajutiseks kasutamiseks välja andmisel.

Kokkuvõte

Kogude poliitika on dokument avalikkusele ja muuseumitöötajatele Viljandi Muuseumi kogu täiendamisel.

Kogude poliitikas sätestatud nõuetele mittevastavaid esemeid muuseumikogusse vastu ei võeta.

Käesolev Viljandi Muuseumi kogude poliitika on pidevalt täiendatav ning perioodiliselt ülevaadatav dokument.